

Turinys

| | |
|--|------------|
| ĮŽANGA | 7 |
| KARALIAUČIAUS TVIRTOVĖ | 15 |
| RYGA. ŠIAURĖS FRONTE IR NETOLI LVOVO (LEMBERGO) PAS HITLERĮ | 23 |
| ATŠAUKIAMAS IŠ VAKARŲ FRONTO | 33 |
| 1-OSIOS KARINĖS (MOBILIZACINĖS) APYGARDOS VIRŠININKAS | 35 |
| NUO KARINĖS APYGARDOS VIRŠININKO IKI TVIRTOVĖS KOMENDANTO | 57 |
| PIRMOJI APSUPTIS | 65 |
| PROVERŽIS | 103 |
| GYNYBA SEMBOS FRONTE | 113 |
| PASKUTINĖS KAUTYNĖS | 121 |
| KAPITULIACIJA | 153 |
| RUSŲ NELAISVĖJE | 167 |
| PASKUTINIŲ KOVŲ DĖL KARALIAUČIAUS KRONIKA. | |
| 1944–1945 M. | 175 |
| PASKYRIMAI IR PAREIGYBĖS. MIESTO TVIRTOVĖS ĮGULA | 187 |
| VERMACHTO VYRIAUSIOSIOS VADOVYBĖS RAPORTŲ | |
| APIE KARALIAUČIŲ IŠTRAUKOS | 201 |
| RUSŲ KARIUOMENĖS ATASKAITŲ IŠTRAUKOS | 207 |
| ĮSAKYMAI. RAGINIMAI. LAPELIAI | 209 |
| LITERATŪRA | 216 |
| KARALIAUČIUS VAKAR IR ŠIANDIEN | 218 |
| RYTŲ PRŪSIJOS VIETOVARDŽIAI | 222 |



Sovietų savaeigiai įrenginiai Rytų Prūsijoje.
Priekyje SU-85 su kariais, toliau SU-85M.



PIRMOJI APSUPTIS



Tuo metu padėtis Rytų Prūsijoje darėsi vis sunkesnė. Rusai, kurių veržimasi iš paskutinių jėgų stengėsi sulaukyti mūsų nuvargusios mūšiuose divizijos, artėjo prie Karaliaučiaus rajono. 3-iosios tankų armijos likučių paastangomis užimti naują pagrindinę kovos liniją siaurinėje Heilsbergo (Heilsberg) trikampio dalyje, vadinamojoje kanalo pozicijoje tarp Frydlando (Friedland), Teplivos (Tapiau), Deimės (Deime) ir Labguvos (Labiau), planas žlugo. Sausio 24 d. tapo aišku, kad šis bandymas neperspektyvus. Po sausio 22 d. rusai užėmė Vėluvą (Wehlau), o jų priešakiniai tankų padaliniai priartėjo prie Deimės upės. Sausio 24–25 d. po įnirtingų mūšių žlugo Alenburgas (Allenburg), Tepliva ir Labguva. Didelės rusų 11-osios gvardijos armijos tankų pajėgos sausio 29-ąją pasistūmėjo piečiau Celau pelkių rajono ir priartėjo prie Aistmarių įlankos ruože tarp Šventmedžio (Brandenburg) ir Maulių (Maulen). Ir nors tankų divizijai „Großdeutschland“, veikiančiai kartu su 5-ąja tankų divizija, pavyko įlankos krante atkovoti siaurą jungiamąjį ruožą, vis tiek iš esmės ryšys su 4-ąja armija nutrūko. Per šį priešo proveržį buvo išsklaidyti atsitraukiantys piečiau Priegliaus Blauroko (Blaurock) korpuso grupės 3-iosios tankų armijos daliniai. Atsitraukiant jie buvo nustumti į pietus – Ylavos–Žintų (Pr. Eylau–Zinten) rajoną, kur susijungė su 4-ąja armija. Tik nedaugelis pasiekė Karaliaučių: Rytprūsių 1-osios pėstininkų divizijos štabas kartu su 1-ojo grenadierių pulko likučiais ir 22-ojo fuzilierių pulko daliniai be sunkių ginklų, toliau 171-ojo grenadierių pulko ir 56-osios pėstininkų divizijos 192-asis pulkas ir galiausiai išsklaidytų 349-osios ir 549-osios folksgrenadierių divizijų likučiai, kurie kaudamiesi traukėsi rajone piečiau Pilkalnio (Schloßberg).

< Karaliaučiaus apsiaustis. Sovietų artileristai iš 152 mm pabūklų ML-20 apšaudė miestą. 1945 m.

Pulkininko Kasnerio (Kassner) vadovaujama 367-ajai pėstininkų divizijai priklausančiam 975-ajam grenadierių pulkui ir 974-ojo grenadierių pulko 2-ajam batalionui nepavyko prasiveržti į Karaliaučių. Panašiai viskas klostėsi 547-osios folksgrenadierių divizijos Karaliaučiaus ruože ir gynybos pozicijos išsilaikė tik Ūdravangio (Underwangen) ir Kabelbūdės (Kobbelbude) 562-osios folksgrenadierių divizijos ruože.

Rajone į šiaurę nuo Celau pelkių, pralaužus frontą, dar vienam stipriam rusų tankų junginiui pavyko prasiveržti Ūdravangio–Labgarbio ruože. Sausio 26–28 d. 5-oji tankų divizija ir 56-osios pėstininkų divizijos likučiai bei greitojo reagavimo padaliniai įnirtingai kovojo kruvinuose mūšiuose abiejose pusėse traukdamiesi Karaliaučiaus išorinių fortų kryptimi.

Šiauriau Priegliaus 69-osios folksgrenadierių divizijos daliniai ir 69-osios pėstininkų divizijos grenadieriai nuo Nemuno mėgino atremti priešų puolimą abiejose Reicho kelio Nr. 1 pusėse. Deja, nepaisant to, sausio 27 d. priešas pasiekė Arnavos (Arnau) rajoną, o paskui priartėjo prie pat Lautės (Lauth) malūno. Tolesnį mėginimą prasiveržti atrėmė folksšturmų pajėgos. Palmburgo (Palmburg) tiltą per Prieglių, kuriuo iki tol traukė pabėgėliai sukdami į pietus, sausio 30 d. 0.30 pavyko susprogdinti pačiu laiku. Vėliau rusai netoli Fuchshefeno (Fuchshöfen), piečiau Valduvos (Waldau) pastatė du laikinus tiltus.



Sausio 24 d. rytinėje Sembos dalyje priešas pasiekė Kaimę (Kaimen) ir stipriomis tankų junginių pajėgomis šiauriau Karaliaučiaus spaudė mus vakarų kryptimi.

Vokiečių folksšturmų kariai pozicijose prie Karaliaučiaus. 1945 m. sausis.

Besitraukiančiam ir kovojančiam mūšiuose IX armijos korpusui, vadovaujamam artilerijos generolo Vutmano (Wuthmann), nepavyko įsitvirtinti pozicijose įlankos pakrantės ruože Karaliaučius – Krantas (Königsberg–Cranz).

Nuo sausio 18 d. jam pavaldžios 548-oji ir 551-oji folksgrenadierių divizijos bei 286-oji apsaugos divizija traukėsi kovodamos ypač sunkiose kovose Labguvos (Labiau) rajone ir buvo beveik sunaikintos. Apie sausio 26 d. rusai prie Šakvytės (Schaaksvitte) mėgino veržtis per Kuršių marių meldus. Tad nedelsiant iš Karaliaučiaus automobiliais buvo permestas greitojo reagavimo padalinys prie Lisko Žiokų bažnyčios (Kirche Schaaken).

Sausio 27 d. priešas pasiekė Romuvos–Ugėnų–Karmytų–Pavandenės (Neuhausen–Uggehnen–Karmitten–Powunden) liniją, o kitą dieną Reicho kelią Nr. 128 Karaliaučius–Krantas ir ten, pozicijo-



Sovietų sunkusis tankas (tanko masė 46 tonos) IS-2 („Josif Stalin-2“) Rytų Prūsijos miesto gatvėje.



Sovietų kariuomenė žygiuoja per Rytų Prūsiją. 1945 m.